



Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee

Teie 28.08.2026 nr 1-4/26/3217

Meie 23.09.2026 nr 2-2/2026/1056

Arvamus elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnoole

Austatud energeetika- ja keskkonnaminister

Kliimaministeerium esitas Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile (edaspidi TTJA) arvamuse avaldamiseks elektrituruseaduse (ELTS) muutmise seaduse eelnõu (edaspidi eelnõu).

TTJA tänab arvamuse avaldamise võimaluse eest. TTJA on eelnõuga tutvunud ning esitab sellega seoses alljärgnevad ettepanekud ja tähelepanekud. Paksus kirjas on eelnõu või kehtiva seaduse sätete või eelnõu seletuskirja sõnastustesse TTJA poolt tehtud muudatusettepanekud.

1. Eelnõu § 1 punkt 1. TTJA hinnangul tuleks täpsustada ELTS §-i 3 lisatavas punktis 8⁸ energiaajagamise korraldaja definitsiooni, kuna kavandatud sõnastuses kasutatud sõnaühend „energiaajagamise osapool“ võib tähendada ka kodutarbijat, kellel ei pruugi vastavat võimekust olla. Seletuskirjas (lk 3) on märgitud: *Korraldajaks võib olla energiaajagamises osalev tootja enda tootmise ulatuses (nt asutatud seltsing või ühistu), elektrimüüja, kolmandast isikust teenusepakkuja (nt spetsiaalne tarkvaraplatvorm või energiateenuseid osutav ettevõtte) või tootja, kelle seadmest energiat jagatakse.* Seega tuleks sätte sõnastus viia kooskõlla seletuskirjast nähtuva eelnõu koostaja tahtega.
2. Eelnõu § 1 punkt 1. TTJA teeb ettepaneku ELTS §-i 3 täiendada terminiga „energiaajagamises osaleja“, et oleks üheselt selge, keda eelnõu punktiga 5 ELTS-i lisatava § 82² lõigetes 3, 4, 7 ja 9 silmas peetakse. Seletuskirjast (lk 6) nähtub, et energiamajanduses osaleja all on mõeldud tarbijat või tootjat. Samas on eelnõu punktiga 5 lisatava §-i 82² lõikes 1 nimetatud energiaajagamise kokkuleppe osaliseks ka energiasalvestusüksuse käitaja.
3. Eelnõu § 1 punkt 2. TTJA juhib tähelepanu, et ELTS-i lisatava § 44 lõikega 1¹ antakse turuosalistele õigus omada mitut ühe liitumispunktiga seotud mõõtepunkti ja sõlmida iga mõõtepunkti kohta eraldi lepinguid, kuid sättest endast ei selgu, millised need mõõtepunktid olla võivad. Seletuskirjas (lk 3) on sätte selgituses muu hulgas öeldud, et muudatusega antakse tarbijale, tootjale ja energia salvestajale õigus omada mitut füüsilist mõõtepunkti. TTJA hinnangul tuleks vastav kitsendus lisatavas sättes üheselt selgelt ette näha ja seletuskirjas täiendavalt selgitada, miks majandus- ja taristuministri 05.02.2019 määruse nr 10 “Elektrituru toimimise võrgueeskiri“ § 2 lõike 2 punktis 3 nimetatud virtuaalse mõõtepunkti kasutamine

võimalik ei ole. Juhul, kui eelnõuga siiski kavandatakse ka virtuaalse mõõtepunkti lubamist, siis tuleks vastavalt ette näha ka nõuded virtuaalse mõõtepunkti loomiseks.

4. Eelnõu § 1 punkt 5. TTJA peab vajalikuks ELTS-i lisatava §-i 82² lõike 1 sõnastust täpsustada nii, et oleks üheselt mõistetav, millist tarbija tarbitud elektrit on mõeldud. Seletuskirjast (lk 4) ilmneb, et mõeldud on elektrimüüjalt ostetud avatud tarne füüsiliselt tarbitud elektrikogust. TTJA arvates võiks sobiv sõnastus olla:

„(1) Energiaajagamise kokkulepe on taastuenergia tootja või energiasalvestusüksuse käitaja ja tarbija vaheline eraõiguslik kokkulepe, mida võib korraldada ka juriidilise isiku kaudu ning mille alusel on tarbijal õigus arvata enda **tarbimiskohas elektrimüüjalt avatud tarne korras ostetud ja** tarbitud elektrienergia kogusest maha tootja liitumis- või mõõtepunktis toodetud taastuenergia kogus või energiasalvestusüksusest võrku antud kogus ühe mõõteperioodi sees.“.

5. Eelnõu § 1 punkt 5. TTJA märgib, et eelnõu seletuskirjas (lk 6) toodud lisatava §-i 82² lõike 3 selgitusena esitatud näide „*Näiteks võib energiaajagamises osaleja pöörduda TTJA poole, kui tal peaksid tekkima kahtlused kokkuleppe õigsuses.*“ on eksitav. TTJA palub see näide seletuskirjast eemaldada.

TTJA hinnangul on korrektne selgitus järgmine: „**TTJA teostab riiklikku järelevalvet üksnes turul tegutsevate kauplejate suhtes tarbijakaitseaduse (TKS) piires (ELTS § 93 lg 4, TKS § 61 lg 1). TTJA ega tarbijavaidluste komisjon (TVK) ei anna järelevalve raames hinnangut eraõiguslike lepingute õigsusele ega lahenda vaidlusi olukorras, kus energiaajagamise korraldajaks on korteriühistu, seltsing või eraisik, kes ei tegutse oma majandus- või kutsetegevuses (TKS § 2 lg 1 p 2). Samuti ei lahenda TVK vaidlusi, kus ELTS-i mõistes tarbijaks on isik, kes ei ole tarbija TKS § 2 lõike 1 punkti 1 mõistes. Sellised vaidlused kuuluvad lahendamisele üldises tsiviilkohtumenetluse korras.**“.

6. Eelnõu § 1 punkt 5. TTJA juhib tähelepanu, et ELTS-i lisatava §-i 82² lõikes 5 kasutatakse terminit „ebabilanss“, mida eelnõus ega kehtivas seaduses ei ole defineeritud. TTJA hinnangul tuleks selle termini asemel kasutada ELTS-is olemasolevat asjakohast terminit või täiendada ELTS §-i 3 selle termini definitsiooniga.

7. Eelnõu § 1 punkt 5. TTJA märgib, et ELTS-i lisatava §-i 82² lõikes 6 pannakse energiaajagamise korraldajale kohustus enne lepingu sõlmimist avaldada hinnad, tariifid, teenusetingimused ja näidislepingud, aga jääb arusaamatuks, kas lepingu all on mõeldud energiaajagamise kokkulepet või hoopis korraldajaga sõlmitavat lepingut. Samuti ei selgu sättest, kas näidislepingute all on silmas peetud energiaajagamise kokkuleppeid või korraldajaga sõlmitava lepingu variante. Seega tuleks säte selgemalt sõnastada.

TTJA juhib tähelepanu asjaolule, et eelnõus ei ole ette nähtud selget regulatsiooni energiaajagamise korraldajaga sõlmitava lepingu kohta, kuigi seletuskirjas (lk 6-7) toodud selgitustest järeldub, et selline leping tuleks sõlmida. Seoses seletuskirjas (lk 8) toodud selgitusega: „*Tarbijal on õigus pöörduda abi saamiseks järelevalveasutuste poole, kui energiaajagamise korraldaja ei täida lepingulisi või arveldamisega seotud kohustusi.*“ peab TTJA vajalikuks selgitada, et TTJA on asjakohane järelevalveasutus ja TVK asjakohane vaidlust lahendav organ üksnes juhul, kui energiaajagamise korraldajaks on majandus- ja kutsetegevuses tegutsev isik (nt elektrimüüja või spetsiaalne energiateenuste platvorm) ja teiseks pooleks kodutarbija. Korteriühistu ja selle liikme vaheline suhe ei ole TKS § 2 lg 1

tähenduses kaupleja ja tarbija suhe, millele kohalduks TKS regulatsioon. TTJA palub antud selgitusest tulenevalt eelnõu seletuskirja täiendada.

8. Eelnõu § 1 punkt 5. TTJA palub eelnõu seletuskirjas lisatava §-i 82² lõike 9 selgituses toodud viimase lõigu esimest lauset täiendada selliselt, et TTJA järelevalve pädevus energiasalvestamise kokkulepete üle piirdub olukordadega, kus üheks pooleks on majandus- ja kutsetegevuses tegutsev isik ja teiseks pooleks füüsiline isik, kes ei tegutse majandus- ja kutsetegevuses.

TTJA hinnangul võiks täiendatud lõigu sobiv sõnastus olla: „Kuna viidatud paragrahvid on tarbijakaitse seisukohalt kesksed, võimaldab see muudatus Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil teha järelevalvet ka energiasalvestamise lepingute üle, **mis on sõlmitud majandus- ja kutsetegevuses tegutseva taastuenergia tootja või energiasalvestusüksuse käitaja ja füüsilisest isikust tarbija vahel.**“.

9. Eelnõu § 1 punkt 5. TTJA märgib, et ELTS-i lisatav § 82² ei võimalda energiasalvestamist ühele isikule kuuluvate erinevates asukohtades paiknevate liitumis- või mõõtepunktide vahel ilma vähemalt ühe teise isikuga energiasalvestamise kokkulepet sõlmimata, kuigi seletuskirja (lk 4) selgitusest „Muudatuse eesmärk on võimaldada lõpptarbijatel (nii eraisikutel kui ettevõtetel) tarbida enda või kokkuleppe teise poole toodetud taastuenergiat või salvestatud elektrienergiat teises liitumis- või mõõtepunktis, soodustades sellega detsentraliseeritud energiatootmist ning võimaldades juhtida energiakulusid.“ võib sellisele järeldusele jõuda.

TTJA hinnangul on vajalik ka ühe isiku ühepoolisel tahteavaldusel põhinev regulatsioon, mis võimaldaks tal ühes tarbimiskohas (nt suvilas) toodetud taastuenergiat tarbida teises tarbimiskohas (nt linnakorteris) ilma teiste osapooltega lepinguid sõlmimata.

10. Täiendavalt teeb TTJA ettepaneku muuta kehtiva ELTS § 93 lõike 11 sõnastust selliselt, et sõna „agreerimislepinguid“ järele lisada sõnad „energiasalvestamise kokkuleppeid“ ning sõna „tarbijakaitseseaduses“ ette lisada sõnad „majandus- ja kutsetegevuses tegutseva turuosalise ja kodutarbija vahelise suhte korral“. Ettepanekukohane sätte sõnastus on:

„(11) Kui käesolevas seaduses sätestatud suletud jaotusvõrku, energiakogukonda, tootmise piiramisega seotud kulude hüvitamist, mis ei lähtu käesoleva seaduse § 40 lõike 3 alusel kehtestatud korrast, agreerimislepinguid, **energiasalvestamise kokkuleppeid** ning aktiivseid võrguteenuse kasutajaid puudutavates võlaõiguslikes küsimustes kokkuleppele ei jõuta, lahendatakse need tsiviilkohtumenetluse seadustikus või **majandus- ja kutsetegevuses tegutseva turuosalise ja kodutarbija vahelise suhte korral** tarbijakaitseseaduses sätestatud korras.“.

Sõnade „energiasalvestamise kokkuleppeid“ lisamise vajadus tuleneb asjaolust, et eelnõuga lisatakse ELTS-i vastav lepingu liik ja vaidluste lahendamise regulatsioon peaks kohalduma ka sellele. Juhul, kui energiasalvestamise korraldajaga tuleb sõlmida leping, siis võib olla vajadus ka need lepingud ELTS § 93 lõikesse 11 lisada.

Sätte täiendamine sõnadega „majandus- ja kutsetegevuses tegutseva turuosalise ja kodutarbija vahelise suhte korral“ on vajalik, kuna ELTS-is kasutatav tarbija mõiste on TKS kasutatavast mõistest oluliselt laiem, hõlmates lisaks kodutarbijale ka äri- ja väiketarbijaid, kes ei kuulu TKS-i kaitse alla. Lisaks ei allu TKS-i regulatsioonile kodutarbija lepinguline suhe turuosalisega (nt korteriühistu, MTÜ, seltsing, teine füüsiline isik vms), kes ei tegutse majandus- ja kutsetegevuses.

11. TTJA peab vajalikuks juhtida tähelepanu asjaolule, et eelnõu seletuskirjas nähakse energiasalvestamise ühe võimalusena ka energia jagamist korteriühistu siseselt ehk korteriühistu

ja korterite vahel, kuid seletuskirjast ei selgu, millistel alustel toimub ühe korteriühistu või korterelamu sama liitumispunkti taga toodetud elektrienergia jaotamine korterite vahel. Eelkõige vajab selgust, kas korteriühistusisese energiajagamise eelduseks on korteriühistu ja korterite eraldiseisvad võrgulepingud või saab energiajagamist rakendada ka juhul, kui korteritel puuduvad eraldi võrgulepingud ja võrguettevõtja mõõtepunktid. TTJA märgib, et juhul, kui võrguleping on sõlmitud üksnes korteriühistuga, puuduvad korteritel üldjuhul võrguettevõtja arvelduslikud mõõtepunktid ja kaugloetavad arvestid. Kortertes võivad siiski olla hoonesisised mõõtepunktid ja vanemad mõõtesüsteemid, mille andmete alusel jaotatakse korteriühistu liitumispunktis mõõdetud energiakogus korterite vahel. Sellise olukorra jaoks peaks olema eraldi regulatsioon, mis sätestab, kas ja kuidas kasutatakse hoonesiseseid mõõteandmeid energiajagamisel ning millised nõuded kohalduvad hoonesisestele mõõtesüsteemidele ja energiakoguste arvutuslikule jaotamisele. Samuti tuleks seada tingimused, milliste mõõteandmete alusel määratakse igale korterile omistatav energiakogus ning millisel juhul käsitatakse seda hoonesisese kulude jaotusena ja millisel juhul ELTS-i tähenduses energiajagamisena.

12. TTJA näeb vajadust energiajagamiseks sätestada konkreetsed tingimused, millele peavad vastama energiajagamises osalejate mõõtepunktid ja mõõteseadmed (nt 15-minutilise intervalliga mõõtmist võimaldav kaugloetav arvesti vms). Juhul, kui olemasolev mõõteseadme nendele tingimustele ei vasta, tuleks ette näha mõõtevahendi vahetamise kord ja kulude jaotus (nt vahetamine toimub võrguettevõtja kulul). Kui energiajagamisel lubatakse kasutada ka tunnipõhiseid mõõteandmeid, tuleb sätestada nende kasutamise tingimused ja arvutusmeetod. Samuti tuleks eristada mõõteandmete ajalist lahtust, mõõteandmete edastamise sagedust ja reaalaajalähedast andmevahetust, kuivõrd 15-minutilise intervalliga mõõtmise vajadusest ei tulene iseenesest, et andmeid tuleb edastada reaalaajas.
13. TTJA hinnangul on energiajagamiseks vajalik sätestada nõue, mille kohaselt energiajagamisel kasutatavad tootmis-, salvestus- ja tarbimisandmed peavad põhinema mõõteseaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuetele vastavate mõõtesüsteemidega saadud ning kontrollitud mõõteandmetel. TTJA on seisukohal, et energiajagamise arvelduse lähteandmed peavad pärinema nõuetekohastest mõõtesüsteemidest ning olema kontrollitud, kuid eelnõuga kavandatav regulatsioon ei välista piisavalt selgelt olukorda, kus rahalist arveldust mõjutava lähteandmena kasutatakse näiteks inverteri, energiasalvestusseadme juhtseadme või muu infosüsteemi andmeid, mille legaalmetrooloogiline staatus ei ole määratud. TTJA hinnangul on vajalik ka selge eristus mõõtevahendiga mõõdetud energiakoguse ja energiajagamise kokkuleppe alusel energiajagamises osalejale arvutuslikult omistatud energiakoguse vahel. TTJA leiab, et arvutuslikult omistatud kogust ei tuleks käsitada mõõtevahendiga vahetult mõõdetud tulemusena.
14. TTJA märgib, et ekslik on eelnõu seletuskirjas (lk 11) toodud järeldus, mille kohaselt toob energiajagamine võrguettevõtjatele suuremad tulud, sest suureneb võrgus edastatava taastuenergia maht ja seeläbi tarbitav kogus. TTJA leiab, et energiajagamine tähendab eelkõige mõõdetud energiakoguste arvestuslikku jaotamist. Energiajagamise võimaldamine ei suurenda iseenesest elektrienergia füüsilist tarbimist ega seetõttu ka võrgus edastatavat energiakogust. Energiajagamise võimalik mõju uute tootmisseadmete lisandumisele või tarbimiskäitumisele võib olla kaudne ning vajab eraldi analüüsi. TTJA arvates on seletuskirjas jäänud käsitlemata võrguettevõtjatele ja süsteemihaldurile kaasneda võivad täiendavad kulud seoses mõõtevahendite vahetamisega, andmetöötlussüsteemide arendamisega,

energiajagamise arvutuste tegemisega, mõõteandmete kontrollimise ja parandamisega ning parandusarvestuste tegemisega.

TTJA soovib teha täiendavad ettepanekud ELTS-i muutmiseks väljaspool eelnõu skooopi, kuna tarbijaõiguste seisukohast on need olulised ja TTJA hinnangul peaksid vastavad sätted ELTS-is sisalduma.

1. Täiendada ELTS §-i 88 sättega, mis keelab lepingu ennetähtaegse ülesütleamise tasu rakendamise kodutarbija surma, raske tervisekahjustuse või puude, ööpäevaringsele hoolekandeteenusele paigutamise ja pankrotistumise ning tema eluruumi hävimise või elamiskõlbmatuks muutumise korral. Ettepanekule vastav sätte sõnastus on:

„(5¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud lepingu ennetähtaegse lõpetamise tasu ei ole õigust nõuda järgmistel kodutarbijat puudutavatel juhtudel:

1) surm;

2) ööpäevaringsele hoolekandeteenusele paigutamine;

3) raske tervisekahjustus või puue, mis muudab võimatuks iseseisva elamise ja tarbimiskoha kasutamise;

4) pankroti väljakuulutamise;

5) eluruumi hävimine või elamiskõlbmatuks muutumine.“

Täiendus on vajalik, et välistada olukorrad, kus lepingu ennetähtaegne lõppemine ei ole objektiivselt käsitletav tarbija tavapärase lepingulise kohustuse rikkumisena. Fikseeritud elektrilepingu ennetähtaegse lõpetamise tasu eesmärk on hüvitada elektrimüüjale otsene rahaline kahju, mis tekib tarbijale varutud elektrienergia hulgimüügiturul edasimüümisest hindade languse korral. Kaitsemehhanism on mõeldud riskide tasakaalustamiseks olukorras, kus tarbija lahkub lepingust omal algatusel (nt soodsama pakkumise saamiseks). Samas ei ole proportsionaalne veeretada finantsriski tarbijale või tema õigusjärglastele olukordades, kus lepingulise suhte katkemine on tingitud vääramatust jõust. Tarbija surma, pankroti, eluruumi hävimise või hoolekandetasutusse asumise korral ei ole tegemist tarbijapoolse tavapärase lepingurikkumisega. Sellistel juhtudel on tarbimiskoha kasutamine (sh seal elektritarbimine) objektiivselt võimatu või väga raskendatud. Sellistes olukordades on võlaõigusseaduse §-ile 196 tugineva vaidluse lahendamine tarbijale ebamõistlikult koormav. Elutähtsa teenuse valdkonnas peab seadus tagama selge sotsiaalse kaitsegarantii, sätestades sõnaselge keelu nõuda ennetähtaegse lõpetamise tasu juhtudel, kui lepingu lõpetamine tuleneb tarbijast mittesõltuvatest paratamatutest asjaoludest.

2. Lisada ELTS §-i 88 lõige 7, mis sätestab elektrimüüja ja agreggaatori kohustuse teavitada kodutarbijat elektrilepingu või agregeerimislepingu ülesütleamise järgselt asjaolust, et võrguleping jääb kehtima ja vajab eraldiseisvat lõpetamist. Ettepanekukohane sõnastus on:

„(7) Elektrimüüja ja agreggaator on kohustatud viie tööpäeva jooksul peale käesoleva paragrahvis 6 nimetatud elektrilepingu ülesütleamise teate saamisest teavitama kodutarbijat asjaolust, et elektrilepingu või agregeerimislepingu lõppemine ei lõpeta võrguühenduse kohta sõlmitud võrgulepingu kehtivust ja vajadusel tuleb see eraldi üles öelda.“

TTJA on seisukohal, et täiendus on vajalik, et välistada ootamatuid ebameeldivusi kodutarbijale, kes suure tõenäosusega ei ole teadlik sellest, et elektrimüügilepingu või agregeerimislepingu lõppemisega ei kaasne võrgulepingu automaatset lõppemist. Seda enam, et ELTS § 88 lõige 2 näeb ette, et tähtjatu elektrimüügileping lõpeb võrgulepingu lõppemisel.

Ettepanekukohase kohustuse panemine müüjale ja agregatorile, kes energiaturu professionaalidena on teadlikud lepinguliste suhete eraldiseisvusest, ei ole liigselt koormav, kuivõrd teavituse lisamine lepingu lõpetamise kinnituskirjale või iseteeninduskeskkonda ei too neile kaasa märkimisväärset halduskoormust. Samal ajal tagab see TKS-ist tuleneva tarbija õiguse saada tema majandushuvide kaitseks olulist teavet, vältides teadmatusega kaasnevat tegevusetust ning hoides ära ebasoovitavaid finantsvaidlusi.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Martti Kangur

õigusbüroo juhataja

peadirektori ülesannetes

Maiga Liiv

+372 6672076 Maiga.Liiv@ttja.ee